

МУНИЦИПАЛЬНОЕ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ БЮДЖЕТНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ

МБОУ «СОШ №2 с.ШААМИ-ЮРТ»

РАССМОТРЕНО Руководитель ШМС <i>Дирява</i> З.А.Диряева протокол № <u> 1 </u> _15.08. 2022г.	СОГЛАСОВАНО Зам. директора по УР <i>Касаева</i> А.Л.Касаева Протокол № <u> 1 </u> От 29. 08. 2022 года	УТВЕРЖДЕНО И.о.директора МБОУ «СОШ № 2 с.Шаами-Юрт» <i>Эсмурзаева</i> А.А.Эсмурзаева Приказ № <u> 56 </u> от 30. 08. 2022 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
ПО ЧЕЧЕНСКОМУ ЯЗЫКУ

Класс 10-11

Программа разработана
учителем чеченского языка и чеченской литературы
Батукаевой М. Ш.

2022-2023 уч. год.

10-11-чу классашна лерина нохчийн меттан белхан программа

Кхеторан кехат

Нохчийн меттан коьрта йукьардешаран школана лерина программа хIоттийна:

- Федеральни пачхьалкхан дешаран стандартан, коьртачу дешаран программин буха тIехь;
- Шалми-юьртарчу йуккьерчу йукьардешаран № 2 йолчу школан дешаран хьесапан буха тIехь;
- Шалми-юьртарчу йуккьерчу йукьардешаран № 2 йолчу школан коьрта дешаран программин буха тIехь.

Кху тIехь тидаме эчна йуккьерчу йукьардешарна леринчу массо а тайпана дешаран декъан гIуллакхаш кхиоран а, вовшахтохаран а программин коьрта идейш а, лехамаш а, йуьхьанцарчу йуккьерчу дешаран герггарчу программашца йозаелла а, тIаьхьало йолуш а хилар.

Программа – иза белхан программа хIотторан бух бу: цо билгалдо инвариантни (тIедоьжна декхар долу) дешаран дакъа а, шел тIаьхьа шен лаамехь дешаран чулацамах вариативни дерг харжа таро луш долу дакъа а. ЙУккьерчу йукьардешаран ишколана лерина герггарчу хьесапехь йолу программа шен чулацаман башхаллашца къаьсташ йу, цкъа-делахь, йуккьерчу йукьардешаран системин предметийн чулацамца, шолгIа-делахь, Iамочеран психологически а, хенийн а башхаллашца.

Программа деа декъах лаьтта:

1. «Дешаран предмет караерзорехь кхочушдан лору жамIаш». Кхузахь довзийтина, хIун меттиг дIалоцу нохчийн матто йуккьерчу йукьардешаран Iалашонашка кхачош; нохчийн мотт Iаморан Iалашонаш а, жамIаш а билгалдаьхна масех тIегIанехь – личностни, метапредметни, предметни; нохчийн маттах лаьцна йукьара хаамаш белла, базисни дешаран планехь цо дIалоцу меттиг а къастийна.

2. «Дешаран курсан чулацам». Даькьошка бекъна, Iамо билгалбина чулацам къастийна кхузахь.

3. «Дешаран-тематикинхьесап». Дешаран курсан теманаш, хIора тема Iаморна лерина сахьташ къастийна.

4. Рузмнан-чулацаман хьесап. Дешаран курсан теманаш, хIора тема Iаморна лерина сахьташ, терахь (планаца, билггал) къастийна.

Дешаран-методически комплект (УМК)

«Нохчийн мотт» (орфографи, пунктуаци), 10-11-чуй классашна Iамат.

Джамалханов З.Д., Овхадов М.Р., Абдулкадырова Р.А., Бураева Т.И.

Соблжа – ГIала 2019

Дешаран хьесапаца цхьаьнадогIуш, нохчийн мотт Iаморна леринчу сахьтийн барам:

Класс	Шарахь	КIиранах
10	68	2
11	68	2

1. Дешаран предмет караерзорехь кхочушдан лору жамIаш:

Йуккьерчу ишколехь 10-11 классаш чекхийаьккхинчу дешархочуьнгахь нохчийн маттехула хила деза личностни жамIаш:

- нохчийн къоман культурин коьрта мехаллех санна, нохчийн маттах кхетам хилар, дешар тIехь а, кхетаман, кхоллараллин хьуьнарш, дешархочун гIиллакх-оьздангаллица йоьзна амалш кхиорехь цо дIалоцучу меттигах кхеташ хилар;
- нохчийн мотт эстетически мехалла санна тIезар; цунах дозалла дар, цуьнан ларам бар; къоман культуран хилам и хиларе терра, нохчийн меттан башхалла а, цIаналла а ларйан езар; мотт бийцар шардаре а, говза, шера бийцаре а кхачар;
- къамел дечу хенахь шен ойланаш а, синхаамаш а паргIат бовзийта а, дешнийн барам а, караберзийна грамматически гIирсаш тоььбал хилар;
- ша дечу къамелана тидамбеш, ша-шена мах хадо хааран хьуьнар хилар;
- нохчийн мотт уьйран а, йукъаметиггалин гIирс а, пачхьалкхан мотт а хиларх кхетар;
- нохчийн мотт дешаран, къинхьегаман, говзаллин гIуллакхдарехь а, ша вовзийтарехь а, йукъараллехь ша дIалоцу йолу меттиг билгалйарехь а оьшуш хиларх кхеташ хилар;
- вовшашца а, кхечу къаьмнийн векалшца а йукъаметтигаш дIакхехьарехь нохчийн маттах пайда эца кийча хилар; къаьмнийн культурийн йукъаметтигаш дIакхехьарехь къинхетаме а, машаре а хилар;
- шен къоман а, РФ-цехь дехачу къаьмнийн а, дуьненайукъара культура а йовзарехь нохчийн мотт мехала гIирс хиларх кхеташ хилар.

Йуккьерчу ишколехь 10-11 классаш чекхийаьккхинчу дешархочо нохчийн маттехула карадерзо деза метапредметни жамIаш:

- барта а, йозанан а хаамех цхьатера кхеташ хилар (Iалашонех, теманех, коьртачу а, тIебузучу а хаамех);
- тайп-тайпанчу хотIийн (стилан), жанрийн тексташ массо кепара ешар карадерзор;
- билгалбинчу барамехь йацйна (план, йухасхьайийцар, изложени, конспект) ладобгIна йа дIаешна текст йуха схьайийца хаар;
- тайп-тайпана йукъараллин хьелаш тидаме а оьцуш, къамелдарехь а, дийцаре даршкахь, дискуссешкахь дакъа лаца а, барта а, йозанан а аларш кхолла а хаар;
- шенна хаарш лаха а, карадерзо а хаар; тайп-тайпанчу хаамийн хьостанашца, Интернетан гIирсашца а цхьаьна, болх бан а, справочни литературех а пайда эца хаар;
- билгалйинчу темина коьчал схьахаржа а, иза цхьана къепе ерзо а хаар; таллам бан а, цхьаь вукхуьнца йуста а, схьагайта а, жамIаш дан а, йукъара маьIна даккха а, шена хетарг тIечIагIдеш, делил дало а хаар.

Йукъерчу ишколехъ 10 -11 классаш чекхйаьккхинчу дешархочо нохчийн маттехула карадерзо деза предметни жамлаш:

- базови кхетамаш караберзор: мотт а, къамел а, барта а, йозанан а къамел, диалог, монолог, къамел даран хьелаш, литературни меттан норманаш, текст, меттан система: фонетика, орфоэпи, лексика, фразеологи, дешан хIоттам, дошкхоллар, морфологи, синтаксис, орфографи, пунктуаци;
- нохчийн меттан коьрта меженаш а, церан билгалонаш а евзаш хилар, дешан, дешнийн цхьаьнакхетарийн, предложенийн тайп-тайпана таллам бан хаар;
- йукъаметтигаш а, хьелаш а тидаме а оьцуш, шен къамелехъ нийса меттан дакъойх пайда эцар;
- нохчийн меттан фонетически, лексически системийн, грамматически дIахIоттаман коьрта башхаллаш евзаш хилар;
- нохчийн литературни меттан норманаш а, къамелан оьздангалла а евзаш хилар а, барта а, йозанан а аларех шен къамелехъ пайда эца хаар;
- тайп-тайпанчу лингвистически а, ткъа иштта шинаметтан а словарех пайда эца хаар;
- тайп-тайпанчу жанрийн, хотIийн (стилан) тексташ йукъарчу чулацамах кхеташ еша хаар: исбаьхьаллин (стихаш, эшарш, дийцарш, романийн, повестийн дакъош), дешаран-Илманан (Iаматаш, хрестоматеш тIера тексташ), Илманан гIараевлла (шуйра девзаш долчу журналаш тIера статьяш), публицистически (хроника, информационни хаам, комментарии), гIуллакхан (анкеташ, тоьшаллаш и дI. кх. а);
- лергана хазарехъ йукъерчу барамехъ (хьехархочун, телевиденин, радион дикторан къамел) бовзуйтучу хаамах кхетар;
- йукъаметтигаш дIакхехьаран тайп-тайпана хьелаш тидаме а оьцуш, массо кепара жанрийн, хотIийн (стилан) тексташ кхоллар; къамел долоран йуьхь шегахъ а йолуш, Iердахаран, дешаран, социокультурни теманашна гIиллакхехъ диалогаш дIайахьа хаар;
- хаамийн хьостанах санна пайда эцарца текстаца болх бан а, текстан массо кепара анализ йан а, текстан хаамийн коьрта кепаш плане, тезисе, конспекте а йухакечийан хаар;
- текстан дакъош нохчийн маттера оьрсийн матте гочдар.

2.Дешаран курсан чулацам

10 класс

Карладаккхар-3с.

Мотт, цуьнан коьрта билгалонаш, маьлна. Нохчийн мотт, цуьнан маьлна, исбаьхьалла.

Лексикологи-9с.

Нохчийн меттан дешнийн хазна. Омонимаш, синонимаш, антонимаш. Архаизмаш, историзмаш, неологизмаш. Нохчийн меттан а, т1еэцна а дешнаш. Литературни меттан лексикан тайпанаш. Литературни мотт а, диалекташ а.

Нохчийн меттан дошамаш.

Фонетиках хаамаш-4с.

Нохчийн алфавит. Мукъа а, мукъаза а аьзнаш. Мукъачу аьзнийн тайпанаш.

Мукъа а, мукъаза а аьзнаш. Доцашеконан мукъа аьзнаш (а, у, и). Ч1ог1а а, к1еда а, деа, доца, балдийн, балдийн доцу мукъааьзнаш. Дешдакъа.

Морфологи а, орфографи а- 4с.

Нохчийн орфографих лаьцна хаамаш. Доккха элп йаздаран бакьонаш. Дош сехьадаккхаран бакьонаш. Дешан латтам. Схьадевлла, схьадовлаза дешнаш.

Къамелан дакъош-14с.

Ц1ердешнийн легарш, церан нийсайаздар.

Билгалдешнийн легарш, церан нийсайаздар.

Терахьдешнийн кхолладалар, легар, нийсайаздар.

Ц1ерметдешнийн легар, нийсайаздар.

Хандешнийн хенийн чаккхенаш нийсайаздар.

Куцдош, цуьнан тайпанаш, нийсайаздар.

Дешт1аьхье, цуьнан нийсайаздар.

Хуттургаш, церан тайпанаш, нийсайайар.

Дакъалгаш, церан тайпанаш, нийсайаздар.

Айдардешнаш, церан тайпанаш, нийсайаздар.

11 класс

Синтаксис, пунктуаци, цхьалхе предложени -10с.

Дийцаран, хаттаран, айдаран, т1едожоран предложенеш

Предложенехь дешнийн уьйр

Подлежащииий, сказуеминий йуккъехь тире

Цхьалхечу предложенийн кепаш

Предложенин цхьанатайпана меженаш, церан нийсайазйар

Цхьанатайпана а, цхьанатайпана боцу а къастамаш

Предложенияи шакъаьстина меженаш

Шакъаьстина йуххедиллар, цуьнан нийсайаздар

Латтаман дурс, цуьнан нийсайаздар

ЙУкъадало дешнаш, предложенеш

Т1едерзар, цуьнан нийсайаздар

Дешнаш-предложенеш х1аъ, х1ан-х1а

Чолхепредложени- 7с.

Чодхе-цхьаьнакхетта предложени а, цуьнгахь хуттургаш а, сацаран хьаьркаш

Чолхе-карарчу предложених кхетам балар

Чолхе-карарчу предложенехь карара хуттургаш а, хуттурган дешнаш а....

Т1етухупредложенийн грамматически билгалонаш

Т1етухучу предложенийн кепаш, церан схемаш

Т1етуху предложени а, цуьнан карчам а

Хуттургаш йоцу чолхе предложенеш- 3с.

Хуттургаш йоцчу чолхечу предложенешкахь ц1оьмалг,

Ц1оьмалгаца т1адам

Хуттургаш йоцчу чолхечу предложенешкахь шит1адам

Хуттургаш йоцчу чолхечу предложенешкахь тире

М-дарра а, лач а къамел- 3с.

Ма-дарра а, лач а къамел довзийтар.

Ма-даррачу къамелахь сацаран хьаьркаш

Цитаташ а, цаьргахь сацаран хьаьркаш а

Пунктуаци- 3с.

Йозанехъ сацаран хъъркаш х1итторан бакъонаш

Ц1обмалг, ц1обмалгаца т1адам х1отторан бакъо.

Шит1адам, тире, къовларш, кавычкаш х1иттор.

Карладаккхар -2с.

Предложенийн синтаксически къастор.

Карладаккхарна шардарш.

3. Дешаран-тематикин хьесап

10 класс

№ п/п	Дешаран темин дакъа	Сахътийн барам	Талламан кеп			
			Диктант	Сочинени	Изложени	Тест
1	Карладаккхар	2	1			
2	Лексикологи	8			1	
3	Фонетиках хаамаш	3	1			
4	Морфологи а, орфографи а	4				
5	Къамелан дакъош	11	1	1		1
Дерриге		34				

11 класс

№ п/п	Дешаран темин дакъа	Сахътийн барам	Диктант	Сочинени	Изложени	Тест
1	Синтаксис, пунктуаци, цхъалхе предложени	10	1		1	
2	Чолхе предложени	7	1			
3	Хугтургаш йоцу чолхе предложенеш	3				
4	Ма-дарра а, лач а къамел	3		1		
5	Пунктуаци	4	1			
6	Жам1 дар	1				1
Дерриге		34				

4.Рузмнан-чулацаман хьесап

Нохчийн мотт

10 - г1а класс

Сахьтийн барам: шарахь–34

к1иранах–1

хьалхарчу эхашарахь–16 шолг1ачу эхашарахь–19

Талламан болх: 3 (160-170 дош)

Изложени -1 (390-400)

Сочинени- 1

Тест-1

№	Урокан ц1е	Маса сахьт	Планаца	Билггала
1-ра ахшо (16 с.)				
1	Мотт а,цуюнан коьрта билгалонаш а, маь1на а.	1	06.09.22	
2	Талламан болх № 1 «Нохчийчоьнан во1» Шатайпана цхьа башха корматалла йолуш поэт вара Сулейманов Ахьмад. Иза поэт, йаздархо хилла ца 1ара. Ахьмад воккха 1илманча, историк, мохк талларан говзанча, г1иллакх-обздангаллин хьехамча вара. Ахьмада кьамел деш ладог1а к1орда ца дора цхьаьнне а. Цо нах бела а бора, белха а бора. Адамийн а, 1аламан а кьайленаш дика евзара Ахьмадна. Аьхкенца лаьмнашка длавоьдура иза. Бецийн, зезагийн, диттийн дуккха ц1ераш хаьара цунна. Ахьмада йоккхачу говзаллийца йаздора, дуйцура шена гинарг, тидам бинарг. Суна хезна а дацара «ц1абалгаш» боху дош, ца гинера уьш т1ехь кхуьу дитташ. Цкъа Ахьмада вигира со а, Валид а и дитташ долчу. Церан истори а йийцира цо. Царех оьрсаша «каштановые» олу. Цкъа Сулейманов со волчу веача, хьуьн чохь болчу 1ома т1е сада1а дахара тхо. Массара боьг1ча а, ч1ерана ма1ар ца буйг1ира цо. «Со Дала х1уманийн са эца кхоьллина вац, – бохура Ахьмада. – Ас пондарх п1елг тосуш илли эр ду шуна». Сулейманов Ахьмад цхьана ден-ненан, цхьана йуьртан хилла ца 1ара. Иза Даймехкан, ерриге Нохчийчоьнан во1 вара.	1	13.09.22.	
3	Г1алаташ т1ехь болх. Нохчийн мотт а,цуюнан исбаьхьалла.	1	20.09.22.	

Лексикологи

4	Нохчийн метан дешнийн хазна.Омонимаш, синонимаш, антонимаш.	1	27.09.22.	
5	Архаизмаш, историзмаш, неологизмаш	1	04.10.22.	
6	Нохчийн меттан а, тӀеэчна дешнаш.	1	11.10.22.	
7	Литературин меттан лексикан тайпанаш.	1	18.10.22.	
8	Литературин мотт а, диалекташ а.	1	25.10.22.	
9	Нохчийн меттан паргӀат а, чӀагӀделла а дешнийн цхьаьнакхетарш.	1	08.11.22.	
10	Нохчийн меттан дошамаш.	1	15..11..22.	
11	Дешнийн маӀна	1	22.11.22.	
12	Изложени № 1 «Ненден къамел» Цкъа цхьана дийнахь, мичара вели а ца хууш, тховх чувобжча санна, сан ненада веара со волчу. Со тӀехь Ӏуьллучу маьнгин йистте охьа а хиьна, ша санна шийла шен куьг сан коьрта тӀе диллира: – Салам ду хьобга, сан хьомениг... Жоп ло хӀай, оьгӀаз ма эха!.. Ваставеллий хьо?.. Цо шен киснара пряниках йина газа а, шекаран ши бӀелиг а, Ӏаж а, кемсийн кан а схьабаккхира, уьш ерриш а гӀайбина тӀе охьаехкира. – Хьажал, хьо, аса хьуна мерза хӀуманаш еана! Охьа а таӀна, суна хьаьж тӀе барт баккхира цо; тӀаккха къамел долиира, ситтина йолчу, олхазаран мӀарех терчу, цуьнан мӀарашна тӀехь къаьсттина чӀогӀа хаалуш долчу можачу басарша дуьзна долу шен жима, энжеде куьг меллаша сан коьрта тӀехула а хьобкхуш. – ХӀетахь аса хьуна совнаха хӀума тоьхна моятту суна, ваша. ЧӀогӀа оьгӀазвахнера со; ахь цергаш йихкира, мӀараш туьйсуре, тӀаккха со оьгӀазвахнера! Делахь а, иза хӀума дац, ахь совнаха лайнарг – тӀейолчу ханна дӀалорур ду вай! (145 дош)	1	29.11.22.	

Фонетика

13	Мукъа элпаш а, мукъа аьзнаш а	1	06.12.22.	
14	Талламан болх № 2«Бештон деган чевнаш». Йоккхачу исбаьхьаллица диллина повесть тӀехь Бештон васт. Йобьшуш волчунна чӀогӀа Ӏаьткъачу агӀор гайтина Бадуев СаӀида цунна хилла бохамаш. Кьона, дуьненах сакьералуш, ницкъах вуьззина волу Бешто массо а хӀуманаш дог даьллий, дуьненах чам байний дӀахӀоьттира... Цхьа тайпа дуьненан синкьерам бацара Бештон. Цуьнан дерриг а гӀуллакх шен наний, Бусаний йолчу кешнашка вахар дара. Пхийтта шарахь, цу тайпана бала а хьегна, оцу кешнашка ваханчохь вала а велира иза... ...БештогӀеран уьйтӀа а лилхина, Бусанин наха дов доккху. Хьасана, бе а бехк боцуш, Бештона коьртах шаьлта туьйхира. Бешто сов чӀогӀа бӀагор беана,	1	13.12.22.	

	хъавзаш го а боккхуш, шайн уча аркъал вуьйжира. Чов цлан а йина длайихкича, жимма меттавеана Бешто, цомгуш луьллучу шен нанна тлевахара, амма вуьшта а, цамгаро члогла ницкъ бина клейисина йолу Ракалат, шен клантана, цлехъана кхайкхина ара а ваьккхина, чевнаш йар ла а ца делла, елла хиллера. Бешто холчу хлоьттира, кхуьнан бляьргех мела хи хъаьдира. Ненан са даларо кхунна шена коьртах хилла чов йицйинера, хлара, цунна улло а вожна, вольхуш луьллура. (158д)			
15	Доца шеконан мукъа аьзнаш (а, у, и).	1	20.12.22.	
16	Нийсааларан бакьонаш. Интонацех хаамаш.	1	27.12.22.	
2-г1а ахшо (18 с.)				
№	Урокан цле	Маса сахьт	планаца	билггала
Морфологи а, орфографии а.				
17	Нохчийн орфографих лаьцна боьца хаамаш.	1	03.01.23.	
18	Доккха элп йаздаран бакьонаш. Дешнаш сехьадахаран бакьонаш.	1	10.01.23.	
19	Дешан латтам. Нохчийн маттахь дош кхоллларх а, дешнийн форманех а кхетам.	1	17.01.23.	
20	Дош кхолларх а, дешнийн форманех Iамийнарг т1еч1аг1дар.	1	24.01.23	
Къамелан дакъош				
21	Ц1ердешнийн классаш, легарш, церан нийсайаздар.	1	31.01.23.	
22	Чолхечу а, цхъана дешдекъах лаьтгачу а ц1ердешнийн нийсайаздар.	1	07.02.23.	
23	Билгалдешнийн легарш а, церан нийсайаздар а.	1	<u>14.02.23.</u>	
24	Терахъдешнийн кхолладалар, легар, нийсайаздар.	1	<u>21.02.23.</u>	
25	Ц1ерметдешнийн легар, нийсайаздар.	1	<u>28.02.23.</u>	
26	Хандешнийн хенийн чаккхенаш нийсайаздар.	1	<u>07.03.23.</u>	
27	Хандешан спряженеш, церан нийсайаздар. Нийса йоцу спряжени.	1	<u>14.03.23.</u>	
28	Сочинени «Ненан мотт- сан дозалла»	1	<u>21.03.23.</u>	
29	Куцдош, цуьнан тайпанаш, нийсайаздар	1	<u>04.04.23</u>	
30	Дешт1аьхье, хуттургаш, дакъалгаш, церан тайпанаш, нийсайаздар.	1	<u>11.04.23.</u>	
31	Талламан болх № 3 «Нохчийн къехочун доьзалан дахар» «Нохчийн къехочун доьзалан дахар» ЙУрт балха йоьллера. Гуьйренан докъар д1а узуш бара нах. Керташкахь ирах1уьттуш лаьтгара г1одамийн такхораш. Органца хъалаохъа йиллинчу йуьртгарчу дитташна т1ера г1аш эсаро дахьийнера. Органца г1ийла хьобкхучу мохо уьш охъагдара. Ерзанайаьллачу бошмашкахула хьо д1ахъаьжча къаьстара керташкахь лаьтгаш дечигин саьлнаш тайп-тайпанчу докъарийн раьг1наш; цхъаболчийн тилийна, доьрчашна чу ерзийна, вукхеран белхишка тилайайта уьт1ахула моьг1ара д1айоьхкина хъаьжк1аш – 1аьнна чуберза кечлуш бара нах. ЙУьртан йохалла чекхболучу некъа т1е ков а доьг1уш,	1	<u>18.04.23.</u>	

	малхбалехъа дерзийна лохий ценош уйтгахъ а долуш керт гора. Кетгахъ текъовлу ков серийн злар дара, оцу йоккхачу керта блярг тоьхча, гуш дерг дара: ценойх хобттина, ча тле а тоьхна динчу серийн божална хьалха луьллуш цхъа ворда хиллал дечиг а; ценошна тлехъахула дайодучу керта йийначу хьабжкийн гюдамех дина кегий такхораш а, учахула йакьо обькина дукьох кхозу хьабжкийн курсаш а. (125 дош) (Сальмурзаев Мохьмад «Кхетаме Хьамид»)			
32	Палаташ тлехъ болх бар. Айдардешнаш, церан тайпанаш, нийсайаздар.	1	<u>25.04.23.</u>	
33	Тест «1амийнарг тлечлаг1дар»	1	<u>09.05.23.</u>	
34	Жам1 дар.	1	<u>16.05.23.</u>	

4.Рузмалан-чулацаман хьесап.

Нохчийн мотт

11 - г1а класс

Сахьтийн барам: шарахь–34

кИранах–1

хьалхарчу эхашарахь–16

шолгIачу эхашарахь–18

Талламан болх: 3 (160-170 дош)

Изложени -1

Сочинени- 1

Тест-1

Page	Кобчалан цIе 1-ра ахшо (16с.)	Сахьт	Хан	
			планаца	билггал
Синтаксис, пунктуаци, цхьалхе предложени				
1	Дийцаран, хаттаран, айдаран, тIедожоран предложенеш.	1	02.09.	
2	Предложенехь дешнийн уьйр.	1	09.09.	
3	Талламан дикт«БIаьстенан де» БIаьстенан дуьххьарчех долу де хаза, декхна дара. Йист йоцчу стиглахь цхьа а марха йацара. ДегIах маьлхан дуьххьарлера йовхо а йулуйтуш, сапаргIат воьгура Товсолта...Белшах шен гуттарлера тIоьрмиг а кхозура цуьнан, чохь цхьацца инструменташ а йолуш. Колхозан беше хьажа араваьллера и. ЙУьртах ма-велли, хIинца башха гена а ца хеташ, малхехь лепа Iоман экъа йайча, цигахьа озийра цо. Ша цига дIакхаьчча, шена кхин а хаза дуьне гур долуш санна хетара. Цунна дукха хезнера Iомах лаьцна. Цигахьа дийнна жатташца лелара акха бедаш, шортта нислора иччархошна ижу: тодакхаш, мошарчий, дартанаш, лергъйахарш. ЧIерийлецархоша Iома йистехула, хи чухула гойлелец ов текхош, йа цул кIорго йолчохь ванда а йугIуш, лобцура йай-чIерий. Iома йуккьерчу озига тIехь чIерий кечдо артель а, генайоццуш, хил дехьа, Жинийн Iин чохь, шекар доккху завод а йу бохура. Товсолтина дуьхьалхIуьт-тура цигара суьрташ: пийсиг хьокхуш Iома тIехула гил-кеманца лела белхалой; бурама тIехь, цкъацкъа, шайн жашца хил дехьабуьйлу, геннарчу ГIелийн орца уьш дажо дIадуьгу Iуй. ЙУхабаьхкинчу Iуша дуьйцура, цигахь акха кой а, лунаш а хуьлу бохуш... (162дош. М.Сулаев. «Берзан тIелатар»)	1	16.09.	
4	Подлежащияний, сказуеминий йуккьехь тире.	1	23.09	
5	Цхьалхечу предложенин кепаш.	1	30.09.	
6	Предложенин цхьанатайпана меженаш.	1	07.10.	
7	Цхьанатайпана а, цхьанатайпанабоцу а къастамаш.	1	14.10.	

8	Изложени «Машаре доьзал» Доьзал кхоллар а, иза кхетош-кхиор а стагана дахарехь тlехlутгучу зерех уггаре коьртачех цхьаь ду, хlунда аьлча, Дала боху Шен сийлахьчу Кьурlанчоь: «Ша адаме хаттам бийр болуш кхо хlума ду: адамах шех а (цо лелийнчух, дийцинчух), цуьнан даьхнех а. Цундела шен доьзал дас йа нанас охьатасар йа клезиг хlума бахьанехь вовшах а къаьстина, шайн берийн дахар дакъаздаккхар доккха къа ду. Доьзал – иза шина агlор долу жоьпалла ду: ден-ненан берашна хьалха, берийн дений-нанний хьалха. Ден-ненан жоьпалла хьалххехь дlадолало, бер дуьненчу даларца. Оцу дийнахь дуьйна дlадало дезаш ду иза кхетош-кхиор. Бераца доьзна цхьа а хlума а дац клезиг. Цундела бен а доцуш хьежа мегар дац оцу гlуллакхе. Бер дуьненчу даьлча, цунна цlе тиллар тlедужу дена, нагахь дийна велахь дедена а. Цlе тилларх лаьцна цхьа стихотворении йу Дикаев Мохьмадан. Цу тlехь винчу клантана цlерш къестош ден доттагlий бохкуш, цхьана воккхачу стага олу: «Ма леха эрна аш Клантана йоккха цlе, Пхийтара валийта Вайн керла йуьртахо, Цхьаьнгга а ца хоьттуш, Халкьо цlе туьллур йу Махкана цо дечу гlуллакхе хьаьжжина». Бакьду иза, адаман гlуллакхашка, гlиллакхашка хьаьжжина наха цlе туьллур а йу цунна. Амма и иштта дара аьлла, цlе бен а доцуш, шена дагаеьнарг, бегаш йина тилла мегар дац. Цlе хазийриг стеган гlиллакхаш делахь а, цуьнца цхьаьна мела а тlелаткъам стеган тlе кхолламна цуьнан цlаро а бан тарлуш ду. Цунах кхеташ хиллачух тера ду вайн генара дай. Ширачу цlерашкахь вайначо нохчийн къхоман дуьнене хьежамаш, цуьнан lаламца болу лерамаш, цунна деза хетта гlиллакхаш, амалш. Масала, дитташца, бецашца, хишца йоьзначу цlерша гойту халкъан цаьрца йолу сий-лараме йукьаметтиг. Берана цlе эрна хабараш дуьйщучоьхь тилла мегар дац. Цlе тиллар Дала оцу беран дена тlедиллина ду, цунна тlера хьакьикхат а дуьйш. Иза, бер дуьненчу даьллачул тlаьхьа ворхl де даьлча, деш хуьлу. Дlайаханчу заманахь доьзалхо дуьненчу ваьлча иштта сагlа даьккхина ца lаш, говраш хохкуьйтуш а, ловзар деш а хилла(390 д.)	1	21.10.	
9	Предложенийн шакъаьстина меженаш. Шакъаьстина йуххедиллар, цуьнан нийсайаздар	1	28.10.	
10	Латтаман дурс, цуьнан нийсайаздар. ЙУккбадало дешнаш, предложенеш.	1	11.11.	
11	Тlедерзар, цуьнан нийсайаздар		18.11.	
12	Дешан предложенеш-хлаь, хlан-хла	1	25.11.	
Чолхе предложени				
13	Чолхе цхьаьнакхетта предложени а, цуьнгахь хуттургаш а, сацаран хьаьркаш а.	1	02.12.	
14	Чолхе-карарчу предложенех кхетам.	1	09.12.	
15	Талламан болх «Товсолта» Ткъех чаккхарма гена дара lома тlе кхача. ЙУьртара а, лекхочу меттера турмала хьаьжча а, цlенна гора цигара халстуш а, хидоькье а, йуххера гlишло а, уллохь доьгlна ши лекха маьлказ а. «Чохь-саготте, араьхь-сашорте», -аьлла, дlаволавелира цигахьа Тавсолта. Блаьстенан хlуо, дегl дай деш, цlена дара. Мела малх нийсса букьа тlе хьоьжура. Шен lиндагlна тlаьхьаваьлла воьдура	1	16.12.	

	и. Шерачу арахь цхъанхъа а дисина ло ца гора. Хъалаг 1ертара дубхъарлера бецаш. 1аьнан йочунах сихха ловсардоьлла дог 1ура латта а. Амма х1инца а сенийалаза лаьттара мокха бурсанан коьллаш а, некъа йистошкахула хъаладевлла муьжгаш а. Х1етте а аренан дахар б1аьстенна самадаьллера. Товсолтина евзара г1амарпхъагалан лараш, оьпарчийн оьрнаш, хиндехкан тоьла. Цкъацкъа оьртхан кулла к1елхъара д1аэккхара моьлкъа йа, некъ а хадош, 1ажаркхлахь бовра текхарг; наггахь тебаш текхара шен туьтан тутмакх-уьнт1епхьид, коьллашна т1ехула д1асалелхара вирмер1уьрг. Лекха т1ехула хьийзара маккхалш. Т1аьххъара а цхъана хин йисте кхечира Товсолта. Дехъа кхоссалур воцуш шуьйра а, гарехь, к1орго а дара хи. Жимочу гу т1ера д1асахъаьжира х1ара. Цхъанхъа а, б1аьрго лехарх, гечо дацара. Г1елвелла Товсолта, ойлане ваьлла, гу т1ехь лаьттара, татоле а хьобжуш... (166 дош. М.Сулаев. «Берзан т1елатар»)			
16	Чолхе-карарчу предложенехь карара хуттургаш а,хуттурган дешнаш а.	1	23.12.	

2-г1а ахшо (18с.)

17	Т1етухучу предложенин грамматически билгалонаш.	1	06.01.	
18	Т1етухучу предложенийн кепаш,церан схемаш.	1	13.01.	
19	Т1етуху предложени а, карчам а.	1	20.01	
20	Т1етухучу предложенех 1амийнарг т1еч1аг1дар.	1	27.01	

Хуттургаш йоцу чолхе предложенеш

21	Хуттургаш йоцчу чолхечу предложенешкахь ц1оьмалг, ц1оьмалгаца т1адам.	1	03.02.	
22	Хуттургаш йоцчу чолхечу предложенешкахь сацаран хъаьркаш.	1	10.02.	
23	Хуттургаш йоцчу чолхечу предложенешкахь тире.	1	17.02.	
24	Тест «1амийнарг т1еч1аг1дар»		24.02	

Ма-дарра а, лач а къамел

25	Ма-дарра а, лач а къамел. Ма-дарра къамел лач къамеле дерзор.	1	03.03.	
26	Ма-дарра къамелехь сацаран хъаьркаш.	1	10.03.	
27	Цитаташ а, цаьргахь сацаран хъаьркаш а.	1	17.03.	
28	Сочинени «Ненан мотт,хьобха бисалахь»	1	07.04.	

Пунктуацн

29	Йозанехь сацаран хъаьркаш х1итторан бакьонаш. (Т1адам, Хаттаран, айдаран хъаьркаш, дукхат1адамаш)	1	14.04.	
30	Ц1оьмалг, ц1оьмалгаца т1адам х1отторан бакьо.	1	21.04.	
31	Шит1адам, тире,къовларш, кавычкаш х1иттор.	1	28.04.	
32	Талламан болх «Кхолламан цхъа де» Шайн халкъ бехк-гуьнахь доцуш махках даьккхинчул т1аьхъа ерриг фронташкахь а, партизанийн боламашкахь а, дера а, турпала а летара нохчий. Оцу т1е уьш тоьттура масех бахъано. Даймакхана йамарт хилла аьлла, нохчийн халкъана тиллина ц1е харц хилар хайита г1ерташ. Т1амехь болчу нохчийн кленташа турпала хъуьнарш, Даймакхана тешам а гайтича, бехк боцуш, харцо т1е а кхоьллина, махках даьккхинчу халкъана т1ера и харцо д1айаккхаре догдохуш а. Шайн халкъана т1е кхоьллина и харцо а, дина эхь а ца лалуш, т1еман арахь 1ожалла лобхура. Амма шен халкъана эхь дина, цунна харц талзар дина аьлла,	1	05.05.	

	мостагашкахъа ца волура цхъа а. Халкъ, таӀзар деш, махках даьккхинчул тӀаьхъа, тӀамехъ хьуьнарш гайтинчу нохчашна орденаш йалар а, турпалхочун цӀе тиллар а сацийра фронтан коман-дованис, йа Москвахъ чекх ца бовлуйтура уьш. Цундела, эскаран, дивизин йа полкан командованин хьехаршца, орденна йа турпалхочун цӀарна хьуьнар гайтинчу цхъаболчу нохчийн эпсарша шаьш кхечу къомах йазбойтура-гуьржий, гӀезалой, гӀумкий, суьлий... Иштта цхъацца толаман де тӀекхаччалц тӀамехъ бисира дуккха а нохчий. (154дош. А.Айдамиров.)			
33	ГӀалаташтӀехъ болх бар. Предложеныйн синтаксически къастор.	1	12.05	
34	Карладаккхаран шардарш.	1	19.05	